

NIEUWSBRIEF HEI, HEG & HOOGEIND

ZOMER 2018

IN DIT NUMMER:

VOORWOORD	1
AGENDA	1
CULTUUR VAN COÖPERATIE	2
KASTEN CONTROLLEREN	3
KLIMAATADAPTATIE: GRONDWATER	4
LEDEN AAN HET WOORD: KRIJN VAN DEN HOVEN	5
WALEN OP BEZOEK	6
COLUMN HENK	6
PASGEBORDEN REEKALF	6
VERSLAG JAARVERGADERING	7
STIKA NIEWS	7
ERVENPLUS	8
AGRARISCH NATUREBEHEER EN LANDSCHAPSEN GEBIEDSBEHEER	8
COLOFON	8

VOORWOORD REDACTIE

Beste lezers,

Voor u ligt de spiksplinternieuwe zomereditie van ons verenigingsblad. De warmste maanden liggen nog in het verschiet maar we kunnen al terugkijken op de nodige tropische dagen. Gelukkig werden deze warme periodes op tijd afgewisseld met malse (en soms te malse!) regenbuien. De gewassen groeien dan ook als kool, bij wijze van spreken natuurlijk.

Helaas moeten we constateren dat we de afgelopen jaren steeds vaker te maken krijgen met bovenstaande extremen. Bovenmiddeld intense regenbuien, stormen en tropische temperaturen zijn fenomenen waar we in de toekomst mee om moeten leren gaan. Daarom hebben we sinds kort de rubriek "klimaatadaptatie" in het leven geroepen.

In deze rubriek willen we u op de hoogte houden van de situatie rondom klimaatverandering en hoe daar mee om te gaan in onze eigen omgeving. Deze editie daarom een stuk over de veranderende grondwaterstanden in de zandgebieden.

Ook bevat deze editie weer de vertrouwde rubriek "Ieden aan het woord" waarvoor we onze gewaardeerde secretaris Krijn van den Hoven hebben geïnterviewd. Verder weer bijdragen over Stika, de jaarvergadering en een kort verslag van de uilenwerkgroep.

Mogelijk is het sommigen van u in de vorige editie al opgevallen, maar sinds kort hebben wij als redactie afscheid moeten nemen van Erik van Asten en Henk Struving. Namens HHH willen wij beide heren ontzettend bedanken voor hun mooie bijdragen en

AGENDA:

Zondag 19 augustus.
Heidedag Strabrechtse heide, 11-16u op De Plaetse 71 te Heeze

betrokkenheid bij de nieuwsbrief. Gelukkig kunnen ze er allebei geen genoeg van krijgen en blijft Erik dan ook betrokken als huisfotograaf en zal Henk nog steeds als onze freelance columnist functioneren.

Rest ons niets meer dan u veel leesplezier en een hele fijne zomer te wensen!

Redactionele groet,

Peter, Roel, Thijs en Koen

© Erik van Asten

Cultuur van Coöperatie

Onlangs viel ons oog op een essay van Joks Janssen en Bart de Zwart dat geschreven was naar aanleiding van de prijsvraag Brood en Spelen. In dit essay beschrijven zij de belangrijkste factoren wat Brabant tot Brabant maakt en wat de toekomst is van onze provincie en ons platteland. Hieronder een onderdeel dat relevant is voor onze vereniging: de cultuur van coöperatie. Voor het hele essay verwijzen we u naar: https://prijsvraagbroodenspelen.nl/nieuws/essay_brandend_zand

Wat te midden van alle veranderingen overeind blijft, is een kenmerkende coöperatie- en ondernemersgeest. Deze bedrijvigheid en genegenheid tot samenwerking komt deels voort uit bittere noodzaak. Tot in de jaren vijftig leefde een groot deel van het Brabantse platteland in armoede. Er is sprake van aanzienlijke regionale inkomensverschillen en in delen van de provincie ligt de levensstandaard ver onder het landelijk gemiddelde (Brusse, 2014). Dorpelingen houden, naast het agrarische werk, het hoofd boven water met “kleinschalig gecoördineerd

productiewerk vanuit huis, werkplaatsen en fabrieken” (Klerks, 2017, p. 34). De Brabander is gewend om de tering naar de nering te zetten en maakt creatief gebruik van de mogelijkheden die de omstandigheden hem bieden. De naaste omgeving fungeert hierbij als ondersteunende schil. Wie bijstand nodig heeft – financieel, mentaal of fysiek – wendt zich tot de directe kring van familie, buren of parochie. Gecentraliseerde instituties en autoriteiten, in het bijzonder van ‘boven de rivieren’, worden in de regel gewantrouwd. “Staat en gezag zijn altijd iets vreemds gebleven”, zo merkt filosoof Cornelis Verhoeven hierover op (Verhoeven, 1968). In plaats daarvan vormt zich een sterke coöperatieve beweging, die samen met de boerenbonden een belangrijke rol speelde bij de emancipatie van het platteland (De Boer, 2006). De coöperatieve verbanden van boeren, en later ook burgers en bedrijven, vullen de ruimte op die de overheid – al dan niet bewust – braak laat liggen. Het is een stijl van samenwerken die gebaseerd is op onderlinge reciprociteit en elkaar de

ruimte laten, verpakt in een jas van gemoedelijkheid en boerenslimheid. Dat de nijvere cultuur van bottom-up privaat initiatief in de haarvaten van de samenleving zit, blijkt mede uit het gegeven dat sociale en economische vernieuwing zich niet beperkt tot de steden en grotere plaatsen. Ook rond de dorpen ontwikkelt zich een interessante pionierscultuur die tot sociale en technologische innovaties leidt. In de luwte van een terugtrekkende overheid bloeit in plaatsen als Esbeek en Elsendorp de cultuur van coöperatie. Actieve lokale gemeenschappen ontwikkelen oplossingen voor vraagstukken als vergrijzing en energietransitie. Ook het buitengebied beschikt over talrijke innovatie milieus, zoals de data-gedreven boerderij van Van den Borne in Reusel, aquaponics-pionier Blue Acres in Vortum-Mullem, de coöperatie Kempenglas, of de aspergerobot van Cerescon uit Heeze. De Brabantse zandgronden zijn te begrijpen als een entrepreneurial landscape: een plaats waar hightech- en agro-industrieel ondernemerschap elkaar ontmoeten.

Zwaar beheer op botanisch hooiland is niet alleen goed voor de biodiversiteit maar ook voor het oog: koekoeksbloemen (roze) en waterviolier (witte bloemen) op een perceel

Kasten controleren

De uilenwerkgroep van onze vereniging heeft ook dit voorjaar niet stilgezeten. In de maand mei en juni zijn we er meerdere malen op uit getrokken om kerk- en steenuil kasten te controleren. In verschillende groepjes reden we van gastgever naar gastgever, duidelijk herkenbaar aan de aanhangwagen met ladder. We vonden dit jaar weer een tweetal extra broedgevallen van steenuiltjes. Het lijkt er op of dit jaar meerdere steenuiltjes wat later zijn begonnen met de eileg dan dat we gewend zijn. Een voorzichtige conclusie is dat de steenuil zich aardig handhaaft in onze omgeving. Daarentegen vonden we dit jaar enkele broedgevallen minder van de kerkuil. Verschillende kasten werden leeg aangetroffen of waren bezet door holenduiven en kauwenfamilies. Mede dankzij het enthousiasme van de gastgevers, de inzet van de leden van de werkgroep en de lunch van Krijn zijn de werkzaamheden ook dit jaar weer soepeltjes verlopen.

Adrie Staals, coördinator uilenwerkgroep
Hei -Heg en Hoogeind

© Erik van Asten

© Erik van Asten

‘On the road again’

De eikenprocessierups doet zijn naam alle eer aan als ze ‘in processie’ naar de volgende voedselbron gaan. Een sliert van +/- 2,5 meter lang. De rups zelf is +/- 3 cm groot.

KLIMAATADAPTATIE: GRONDWATER

Het grootste deel van het dekzandgebied staat onder directe invloed van fluctuerend grondwater. Door de efficiënte ontwatering is de grondwaterstand in het dekzandlandschap de afgelopen decennia sterk gedaald. Anderzijds leiden piekbuien tot inundaties van de beekdalen, omdat de genormaliseerde waterlopen de afvoer niet kunnen verwerken. Door goede doorlaatbaarheid van de bodem kan neerslag goed infiltreren.

Bij zandgronden is het belangrijk om de organische stof op peil te houden.

Naast het organische stofbeheer zijn grondbewerkingen (loswoelen) en bedekking in het najaar en winter (inzet groenbemesters) van belang voor zandgronden. Dan blijft het vochtgebrek namelijk beperkt. Zo blijft de bodem goed doorwortelbaar. Ook kan dan overtollig water infiltreren in de bodem. Hierdoor wordt het grondwater aangevuld. Dit kan ervoor zorgen dat er pas later of minder beregend hoeft te worden.

Bij langdurig uitblijven van neerslag ontstaat er gemakkelijk een watertekort en in de toekomst krijgen we hier steeds vaker mee te maken. De warme en droge perioden zullen ook langer aanhouden. Bij een tekort aan (schoon) grond- en oppervlaktewater komen meerdere partijen zoals landbouw, scheepvaart, natuur en recreatie in de knel. Ook waterkwaliteit komt in het geding. Het is de bedoeling om dit dreigende probleem terug te dringen door onder andere het beschikbare (grond)water te besparen en vast te houden.

Toch dient het geaccepteerd te worden dat er niet altijd voldoende water beschikbaar zal zijn. Er zullen aanpassingen gedaan moeten worden aan bedrijfsvoering (bijvoorbeeld hergebruik gezuiverd afvalwater) en/of aan landgebruik zoals droogteresistente gewassen telen op gevoelige akkers of naaldbos omzetten in loofbos.

Als je benieuwd bent wat de grondwaterstanden rond jouw percelen zijn, bekijk dan <https://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/bodematlas>. De provincie stelt op deze site ook tal van ander interessant kaartmateriaal beschikbaar.

© Erik van Asten

LEDEN AAN HET WOORD: KRIJN VAN DEN HOVEN

Krijn. Voor veel HHH leden waarschijnlijk de bekendste naam binnen de vereniging want met regelmaat vallen zijn mailtjes in de mailbox. Bij leden zonder e-mail stopt hij persoonlijk een printje van iedere mail in de brievenbus. Maar hij doet nog veel meer voor de vereniging. Daarom de hoogste tijd om 'die mens mee dieje witte hond' wat beter te leren kennen. Op een mooie avond begin juni strijken we neer op zijn terras aan de Beukenlaan.

Over onze eerste vraag: 'wat trekt jou aan in HHH?', hoeft hij niet lang na te denken. "Ik geloof erin" zegt hij resoluut. "In de doelstelling! (een mooi buitengebied waar gezonde boerenbedrijven en mooie natuur naast elkaar kunnen bestaan). Ik vind het geweldig als ik Maarten hoor zeggen: 'ik heb geen vliegen in mijn jongveestal maar ik heb wel 40 zwalwnesten!' Ik ben een liefhebber van de natuur. Ik vind het heerlijk om met de hond in de natuur te lopen. Vooral Strijp trekt me, een bosje hier, een stukje land daar, niet van die uitgestrekte vlaktes."

Zijn liefde voor de natuur is ook herkenbaar in zijn tuin: het zit er vol mussen ('ik voer ze elke dag'), er is een bijenhôtel en er hangen veel nestkastjes, waaronder ook een vleermuisenkast. Dan zijn er ook nog diverse, waarschijnlijk onbedoelde, natuurlijke elementen zoals rommel- en onkruidhoekjes. Trots wijst hij ons ook op de madeliefjes in zijn grasveld.

Hoe lang ben je al bestuurslid? "Nadat ik een paar jaar gewoon lid was werd ik in 2013 gevraagd om secretaris te worden. Een jaar later kwam het penningmeesterwerk erbij. De tijd die ik aan de club besteed varieert maar zal ongeveer een avond in de week zijn. Ik zorg ook voor de ledenadministratie, het innen van de contributie, plannen en voorbereiden van vergaderingen en zo."

Krijn, de man van de catering tijdens onze werkzaamheden in het veld, geeft uitleg over de ingrediënten van de soep

Jij stopt veel tijd en energie in HHH, wat heeft de vereniging jou persoonlijk gebracht?

"Heel veel! Vooral het samenwerken met de leden in de werkgroepen geeft mij veel voldoening. Al jaren zorg ik voor de catering wanneer de uilen- en natuurwerkgroep het veld

Krijn met zijn trouwe maatje Kinu

in gaan. Dat wordt enorm gewaardeerd. Het mooiste compliment kreeg ik ooit van Jan Engelen. 'Als jij stopt met de catering' zei hij 'stop ik met de natuurwerkgroep'. Per keer maak ik acht liter eigengemaakte stevige tomaten-erwten- of bonensoep. Het soep maken en brengen vind ik het leukste van alles wat ik doe voor HHH. Vergaderingen vind ik minder fijn, maar die horen er nu eenmaal bij. Ik moet er wel bij zeggen dat ik tijdens de vergaderingen heel veel geleerd heb over het boerenbedrijf. Als burger had ik er geen idee van wat een boerenbedrijf in hield. Wat voor problemen spelen er? Ik weet nu dat men verrekke hard moet werken voor de boterham; de meesten werken 24 uur per dag, soms langer, hoe ze dat doen moet je mij niet vragen want dat weet ik ook niet. Daarom zie ik in de toekomst van HHH een steeds belangrijkere rol voor de burgerleden. Boeren hebben gewoon te weinig tijd. Een van de doelen van HHH is boeren en burgers met elkaar in contact brengen, dat vind ik heel belangrijk. We hebben een paar keer een open dag op een boerderij georganiseerd, die werden heel goed bezocht en enorm gewaardeerd. Ik heb toen veel mensen horen zeggen: 'Ik wist niet dat dat zo zat'. Misschien moeten we weer eens zo'n dag organiseren, maar ja, dat kost wel heel veel tijd."

Tot slot Krijn, de mails die je rondstuurt eindigen altijd met een spreuk, doe je dat voor de gein? "Nee, dat doe ik zeker niet voor de flauwe kul, ik wil er mensen mee aan het denken zetten. Ik heb de spreuken niet zelf bedacht maar noteer ze als ik goeie hoor. Ik heb inmiddels al twee A4-tjes vol. Sommige zijn van bekende wijzen, anderen van gewone mensen hier uit de buurt."

Dat is een meer serieuze kant van jou, die zien we bij de ledenvergaderingen niet zo vaak want daar zorg jij dikwijls voor de kwinkslag. "Ach" zegt hij op z'n Krijns, "het moet niet allemaal even serieus zijn. Als het écht serieus is moet je serieus zijn, voor de rest moet je er een geintje van maken."

(Interview en foto's door Erik van Asten en Ton van Dijk)

HENK'S COLUMN

Politiek

Heeft U al een bedankje gestuurd naar de partij waar U op heeft gestemd bij de laatste verkiezingen? Als U heeft gestemd voor een actief beleid ter verbetering van de agrarische sector, waarschijnlijk niet. In de jaren 70 van de vorige eeuw hadden we nog een boerenpartij, daarna zijn de agrarische ondernemers noodgedwongen zweepende kiezers geworden. Een boerendochter als minister van landbouw beloofde veel goeds, maar van echte liefde met de sector is geen sprake. Het landbouwbeleid wordt voornamelijk in Brussel gemaakt, en dan moet je standpunten formuleren en lobbyen voor de nationale agrarische sector. Je sterk maken voor de achterban heet dat. Jammer dat de minister vooral naam heeft gemaakt met het te laat ingrijpen in de mestfraude affaire; boeren op de vingers tikken voor vermoedelijke kalverfraude en het door Europa verboden pulsvissen. Belangrijke zaken allemaal, maar ik mis toch visie en beleid. Als U wilde stemmen op een partij voor een stevig programma voor natuur en biodiversiteit was er al niet veel keus, en voorlopig blijven de barricaden voor een actieve natuurbescherming leeg. De groene partijen maken zich vooral druk over zorg en topsalarissen van bankiers. Beleid wordt ontwikkeld voor schoner milieu en duurzaamheid. Daarbij is biodiversiteit geen doel op zich, maar een prettige bijvangst. Participatie maatschappij lijkt hier de oplossing; het wereldnatuurfonds verlegt haar aandacht van biodiversiteit in verre landen naar investeringen in eigen land. De panda is nog belangrijk, maar de weidevogels en Waddenzee staan nu ook op het programma; donateurs zien graag investeringen in eigen omgeving. Zo kan de politiek weer iets verder achterover leunen.

WALEN OP BEZOEK

Vrijdag 24 mei waren 15 Belgische collega's op bezoek bij Collectief Midden Brabant. Zij lieten zich voorlichten over het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer. De bijeenkomst werd georganiseerd in ons werkgebied van Hei, Heg en Hoogeind. In de ochtend werden door bestuursleden van het Collectief, RVO, ZEEBRA en Waterschap de Dommel presentaties

gegeven. In de middag werden veldbezoeken gebracht aan Peter van der Kruis, Gerard Noordman en Toine Maas. Zij konden onze gasten bijpraten over hun praktische ervaringen met het Agrarische Natuur en Landschapsbeheer in z'n nieuwe jasje. Onder het genot van een 'Den Enckhorn' speltbierje werd de dag afgesloten.

PASGEBOREN REEKALF

© Erik van Asten

Reekalveren worden geboren in de periode half april tot eind juni, de geboortepiek ligt in mei. Het baren gebeurt in de randen van hoog gras, veld, hooiland en bos. Het moederdier en haar kalfjes zijn niet de hele dag bij elkaar, maar moeder houdt vanaf enige afstand haar kroost wel in de gaten. Zij is even weg om te eten of weggevlucht omdat iets in de buurt van haar kalf is gekomen. Reekalfjes blijven de eerste 10 dagen in dekking en verplaatsen zich bijna niet. Ze scheiden in die periode weinig of geen geur af, om predatoren niet in verleiding te brengen. Ook de schutkleuren zorgen ervoor dat een kalf bijna niet opgemerkt

wordt.

Dit kalf lag dan ook gewoon in een strook open bosgebied. Bij opgemerkt onraad door het kalf blijft het doodstil liggen. Raak het kalf nooit aan! Mensengeur door aanraken van een reekalf kan betekenen dat de moeder het afstoot. Neem het kalfje zeker niet mee. Een moeder reegeit zal haar kind nooit verlaten, ze is altijd in de buurt.

**ADVIES: Bedenk dat het kalf:
NIET VERLATEN IS DOOR DE
MOEDER.
RAAK HET KALF NOOIT AAN.
LAAT HET KALF MET RUST.
NEEM HET KALF NOOIT MEE!!**

VERSLAG JAARVERGADERING

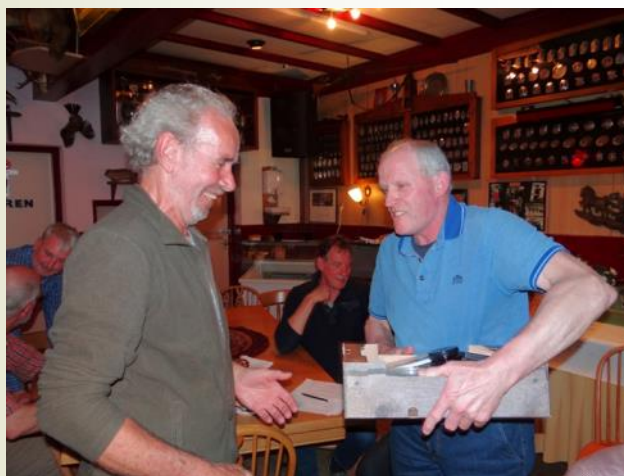

Op dinsdag 24 april jongstleden heeft onze algemene vergadering plaatsgevonden in ons "clubhuis" de Hospes. Na de gebruikelijke formaliteiten heeft de secretaris het vorige jaar geëvalueerd aan de hand van een PowerPoint presentatie. Vervolgens was het de beurt aan diezelfde secretaris om het financieel verslag te presenteren, dit keer in de rol van plaatsvervangend penningmeester. De financiële administratie werd goedgekeurd door de kascontrole commissie met de aanbeveling om de consumptiekosten op vergaderingen omlaag te brengen en de contributie á €15,- in het begin van het jaar te innen. Ook vanuit de Collectieven en

Stika werd een presentatie verzorgd met daarin de voortgang omtrent deze agrarische regelingen. Vervolgens was het de beurt aan onze werkgroepen om kort een presentatie of update te geven van hun werkzaamheden.

Na deze informatie was het tijd een van onze leden in het zonnetje te zetten. Dit keer was Frans Joosten de unaniem verkozen vrijwilliger van het jaar. Frans zet zich al jaren in bij de werkgroep natuur en de uilenwerkgroep en is regelmatig van de partij bij excursies en open dagen. Het be-

danke in de vorm van een pakket met streekproducten zal dan ook een prima plekje vinden in zijn keuken.

Na de pauze vond er nog een wissel plaats binnen het bestuur. Johan Lijten, Peter van der Kruis en Maarten Schoone traden na trouwe dienst af als bestuurders. Daarvoor in de plaats kwam Johan van Meijl om het bestuur te versterken. Via deze weg willen we nogmaals de afgetreden bestuurders bedanken voor hun inzet in de afgelopen jaren.

Tenslotte is er een nieuwe werkgroep aangesteld ten behoeve van het doorvoeren van de besproken statutenwijziging. Meer informatie hierover kunt u opvragen bij de secretaris of de betreffende werkgroep.

Na deze serieuze maar belangrijke aangelegenheid werd de vergadering om 23.15 gesloten en werd er onder het genot van een biertje of een colaatje nog gezellig geëvalueerd.

STIKA NIEUWS

Eind 2018 loopt het tweede gebiedscontract van Boven-Dommel af. In Heeze-Leende is goed gebruik gemaakt van de geboden mogelijkheden. Zowel in het eerste contract, als in het huidige contract zijn de mogelijkheden nagenoeg geheel gebruikt. Er zijn akkerranden, maar ook houtwallen en poelen aangelegd. Elementen die ons landschap mooier maken en de biodiversiteit bevorderen.

Komende tijd wordt gekeken of en hoe de regeling wordt voortgezet. Mocht u nog interesse hebben in de aanleg van landschapselementen, dan is het zaak om snel te reageren naar onze veldcoördinator Martien Vinken: info@martienvinken.nl

ERVENPLUS

Onze Plattelandsvereniging heeft het initiatief genomen om samen met de Gemeente Heeze-Leende in 2018 het provinciale ErvenPlus project ook in Heeze-Leende mogelijk te maken. Doelstelling van ErvenPlus is biodiversiteit op het erf te stimuleren. Het begrip 'erf' moet daarbij niet te strikt genomen worden. Andere regelingen staan maatregelen op het erf vaak niet toe zodat ErvenPlus in een behoefte voorziet. We kunnen dan denken aan nestgelegen-

heid, nestkasten en erfbepanting.

In een erfscan worden de kansrijke maatregelen op het erf bekeken. De eigenaar van het erf krijgt vervolgens een advies welke verbeteringen er mogelijk zijn. In overleg worden de verbeteringen doorgevoerd door het leveren van materiaal en plantgoed. Ondertussen zijn de meeste erfscans afgenomen. In het najaar worden het plantgoed uitgeleverd.

© Erik van Asten

AGRARISCH NATUURBEHEER EN LANDSCHAPSBEHEER: GEBIEDSPROCES 2019 VAN START

Sinds 2016 is het agrarische natuur- en Landschapsbeheer belegd bij de collectieven. Onze plattelandsvereniging maakt deel uit van Collectief Midden Brabant en is nauw betrokken bij de organisatie en realisatie.

In de Gemeente Heeze-Leende zijn twee leefgebieden aanwezig. In het gebied van de Groote Aa- Bulder Aa - Strijper Aa en op de Groote Heide: het gebied tussen A2, A67 en Heeze.

Buiten de leefgebieden zijn er ook goede mogelijkheden voor Agrarisch Waterbeheer. Men kan deelnemen aan Agrarisch Waterbeheer met randen aan iedere sloot die meer dan 8 maanden

water voert. Niet mesten en niet spuiten op de rand zijn de belangrijkste beheereisen. Er is geen schaduwwerking en de mestplaatsingsruimte blijft ongewijzigd. Op de weideranden kan zelfs naar believen geweid worden. De contracten lopen 3 jaar: van 1 januari 2019 tot 31 december 2021. Er is een passende oplossing voor iedere bedrijfssituatie.

Meer informatie over Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer / Agrarisch Waterbeheer:

Peter van der Kruis, 06 108 822 79

Peter Kerkhofs, 06 570 643 26

COLOFON

Plattelandsvereniging Hei, Heg & Hoogeind streeft naar een mooi buitengebied waar natuur, landschap en gezonde boerenbedrijven naast elkaar kunnen bestaan. Informatie over onze activiteiten vindt u op

www.hei-heg-hoogeind.dse.nl

Redactie Nieuwsbrief:

Thijs Bertens
Roel van Dijk
Peter Kerkhofs
Koen Staals

Foto's: Erik van Asten
(tenzij anders vermeld)

Contactadres:

hei-heg-hoogeind@dse.nl